

Interjú Kengyel Ákossal

In memoriam Lányiné Garai Katalin

2019

Tankovszky Oleg: Mikor és miért csatlakozott a Világgazdasági Intézethez (Tanszékhez)? Milyen volt a fogadtatása?

Kengyel Ákos: 1993 szeptemberében vettek fel a Világgazdasági Tanszékre tanársegédnek. A tanszékre kerülésem előtörténeteként talán érdemes felidézni, hogy a tanszék az 1988/89-es tanévben indult úgynevezett reformévfolyam hallgatói számára az 1991/1992-es tanévtől kezdődően hirdette meg első alkalommal az „Európa szakirányt”. Talán ma már sokan nem tudják, hogy ebben az időszakban nem szakokra, karokra vették fel a hallgatókat, hanem az ötéves képzés első három évének általános közgazdasági képzése után kellett egy fő- és egy mellékszakirányt választani. Ilyen fokú választási szabadság azóta sem volt egyetlen konstrukcióban sem az egyetemen. Így lettem egyike azon diákoknak, akik a Világgazdasági Tanszék által indított komplex európai integrációs szakirányra jelentkeztek (másik szakirányom a „menedzsment” volt).

A szakirányon körülbelül tizenöten voltunk és nagyon lelkesen hallgattuk többek között Palánkai Tibor, Lányiné Garai Katalin, Gál Péter, Gazdag Ferenc, egy angol vendégtanár és az ELTE jogi kar oktatóinak egy-egy tárgyát. Palánkai Tibornál írtam a szakdolgozatomat, ami az Európai Közösségek (EK) és Magyarország között megkötött társulási megállapodás kereskedelmi és kereskedelempolitikai hatásairól szólt. A téma mondanom sem kell, hogy igazán új és aktuális kérdéskörrel foglalkozott, amiről még addig nem készült diplomamunka. A szakdolgozatom végleges változatának elolvasása után, 1993 áprilisában Tibor behívott a tanszékvezetői szobájába és kérdezte, hogy van-e már álláselképzelésem, mert itt lenne egy lehetőség. Mondtam, hogy még konkrétan nem kezdtem utánanézni, de mindenképpen az EK és Magyarország kapcsolatával szeretnék foglalkozni, valószínűleg adott minisztériumban (akkoriban a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumában működött az Európai Ügyek Hivatala, ahová szerettem volna bekerülni). Elmondta, hogy nagyon jónak tartja a szakdolgozatomat és bár tudja, hogy az egyetem nem tud fizetésben versenyezni más állásokkal, de ritkán adódik

szabad státusz, ezért érdemes megfontolnom az ajánlatot. Persze váratlanul ért ez a felkérés. Végül arra jutottam, hogy megpróbálom, aztán majd kialakul, hogy mennyire tetszik meg az oktatói-kutatói munka. Úgy éreztem, hogy – mivel szeretek írni, és azzal foglalkozhatok, ami igazán érdekel – meg kell próbálnom.

A fogadtatásom kapcsán igazából az jelentett a tanszék számára is új helyzetet, hogy gyakorlatilag majdnem egy generáció óta senkit sem vettek fel oda. Én lettem az egyetlen fiatal. Ugye akkoriban még nem voltak a tanszéken nyüzsgő PhD hallgatók – a doktori programok éppen akkortól, 1993 őszétől indultak el, de ez is kis létszámú hallgatót jelentett, és akkoriban nem járt a tanszéki életbe való bekapcsolódással. Különbben a tanársegédi állás mellett én is elkezdtem a Nemzetközi Kapcsolatok Multidiszciplináris Doktori Programot.

A fogadtatás körülményeiről sok vicces epizódot tudnék felidézni. Minden úgy kezdődött, hogy az első munkanapomra érkezve kiderült, hogy senki nem gondolkozott még el azon, hogy hol is fogok ülni, hol legyen a szobám. Azután végül az akkori tanszéki könyvtárossal és Garai Katalin kolléganőmmel (aki nagyon sokra tartotta „munkásságomat” a szakdolgozatom alapján) elkezdtük a tanszék egy elhunyt munkatársának íróasztalát kipakolni és felszabadítani nekem a helyet, hogy Kátival egy szobában legyek. Egyébként Kátival élete végéig szorosan együttműködtünk a tanszéki munka során.

A másik érdekes epizód az volt, amikor Tibor az első napokban a tanszéki ebédelés közben a velünk tartó Szentés Tamásnak odaszólt, hogy különben ismer-e engem. Tamás mondta, hogy nem. Ekkor Tibor bemutatott, hogy én vagyok az újonnan felvett kolléga. Ebből éreztem, hogy talán csak az „európások” tudtak igazán a felvételemről. Egy harmadik érdekes jelenetet is hadd idézzek fel: úgy a harmadik-negyedik munkanapom lehetett, amikor Garai Kati azt mondta, hogy Ákos ide nem kell bejönni mindennap, ezt nem várja el tőled senki. Nyugodtan menjél a könyvtárba, kutassál, dolgozz otthon. Ebben sok igazság volt persze, de azért mégis számomra érdekes volt ez a felvetés, mert akkoriban a „nagy öregek” jellemzően bent ültek az irodájukban és ott dolgoztak. Ne feledjük, hogy még az internet és e-mail időszak előtt jártunk.

A fogadtatásról szakmai szempontból talán annyit érdemes még elmondani, hogy Tibor rögtön megbízott egy angolul megírt 20-25 oldalas tanulmányának lefordításával. Talán így tesztelte, hogy milyen az angoltudásom, illetve így tudott rögtön egy kis keresetkiegészítést adni. Emellett bevont egy Tempus Programba, aminek keretében aztán Paviába, Athénba, majd Rómába mehettem előadásokat tartani. A Paviai Egyetemen két egymást követő tanévben is

egy-egy hónapot tölthettem kutatással, az oda fél évre kiutazó Európa szakirányosok „kísérő-tanáráként”. A tanszéken folyó oktatási tevékenységbe fokozatosan kapcsolódtam be egy-egy órával. Az első önálló tárgyam az EK és Közép-Európa szeminárium volt; illetve a BIGIS (a Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék által létrehozott Budapest Institute for Graduate International and Diplomatic Studies) kaposvári kihelyezett képzésében Palánkai Tibor helyett én oktathattam az európai integráció gazdaságtana kurzust. Tibor az ISC (az egyetemen akkor működő angol nyelvű nemzetközi oktatási központ) keretében tartott tárgyába is bevont. Az volt a jó érzés – és ez végigkísérte kapcsolatunkat –, hogy fél szavakból is megértettük egymást, elég volt, ha egy fogalmat, illetve témát mondott, és tudta, hogy tudom, hogy minek kell benne lennie abban a másfél órás előadásban.

TO: Említette Lányiné Garai Katalint, aki ma már nem lehet közöttünk. Tudna a Vele való kapcsolatáról mesélni? Milyennek ismerte meg emberként és oktató-kutatóként?

KÁ: A hozzá kapcsolódó emlékeim az 1991-2001 közötti időszakot – utólag sajnós, azt kell mondanunk, hogy életének utolsó 10 évét – ölelik át. Ennek első két tanévét még diákként, az utolsó nyolcat pedig kollégaként éltem meg. Fő kutatási témája a pénzügyi integráció volt, amin belül kiváltképp a Gazdasági és Monetáris Unió programját megelőző időszak (az Európai Monetáris Rendszer) alapos ismerője volt. Ebben a Nancyban folytatott kutatómunkája nagy szerepet játszott. Értőn elemezte a monetáris együttműködés mélyítéséhez kapcsolódó francia és német hozzáállás mozgatórugóit. Kandidátusi értekezését is ebben a témakörben készítette el.

Aki ismerte, tudja, hogy nagyon szeretett beszélgetni, minden friss gazdasági és politikai hírt meg akart vitatni azonnal. A rohanó világban erre egyre kevésbé volt már sokakban fogadókészség, így valóban mi – azzal, hogy egy tanszéki szobában voltunk és közös volt a tudományos érdeklődési körünk – tudtunk a legtöbbet beszélgetni egymással. Az Európa szakirány óráihoz kapcsolódóan Kati tanításhoz és hallgatókhoz való hozzáállását szeretném felidézni. Sokszor órát tartani is úgy jött be, hogy kommentálta az európai integrációval kapcsolatos legfrissebb híreket. Mivel valóban történelmi időket éltünk – hiszen napról napra meghatározó dokumentumok születtek az integráció kapcsán –, számos alkalommal a faxon kapott legfrissebb információkat is megosztotta a hallgatókkal. Ne feledjük, akkor még nem volt internet! Ehhez jó kapcsolatok, minisztériumi források kellettek. Ilyen konkrét élményem volt az, amikor diáktársaimmal együtt első kézből hallhattuk a Maastrichti Szerződés fő pontjainak összefog-

lalását vagy a magyar társulási megállapodás fő pontjait az aláírás után néhány órával. De többször hozott be napilapokból statisztikákat, grafikonokat frissiben megvitatni. Akkoriban nem volt még PowerPoint vázlat és projektor, a tanári egyéniség és a személyes hitelesség számított igazán.

A diákévek utáni időszak emlékei még erősebbek emberileg, mert azt kell, hogy mondjam, hogy igazából Kati volt Palánkai Tibor mellett az egyetlen, csakis az EU-val foglalkozó tanszéki kolléga és így óhatatlanul – Tibor sok elfoglaltsága mellett, majd pedig rektorsága idején még inkább – egyre több feladat jutott nekünk. Együtt indítottunk tárgyakat, mentünk konferenciákra, védésekre, közös kutatásokban vettünk részt – egyszer pedig még közös szakmai útra is mehettünk az Európai Monetáris Intézetbe. Ő mutatott be sokaknak, régi egykori kollégáinak, akik idővel már az én régi ismerőseimmé váltak. A már futó Európa szakirány tárgyain túl mi vezettük be az „Európai integráció” című tárgyat az egyetemen, amely először tette lehetővé, hogy a harmadik évfolyamos hallgatók választható tárgyként integrációs tárgyat vehessenek fel tömegesen. A későbbiekben ez a tárgy vált az újabb egyetemi reformok során az első évesek számára kötelezővé. Ezt Kati már nem érthette meg. Nem is tudom, mit szólt volna hozzá, amikor azt akkor úgy gondoltuk, hogy egy 120-150 fős nagyelőadás létszáma is sok, és nehezen kezelhető vizsgáztatás szempontjából ez a tömeg. Később, a bolognai BA képzésben ebből évi 800-1000 hallgató lett két félévre elosztva... De együtt vezettük be a posztgraduális mérnök-jogász-orvos-közgazdász képzésben résztvevő hallgatóknak az „Európai integráció – Magyarország és az EU” című tárgyat is, amely az egyetlen európai integrációval foglalkozó tárgy volt ebben a képzésben. Ehhez kapcsolódóan egyetemi jegyzetet is írtunk közösen. Nagyon jó volt együtt dolgozni és együtt gondolkodni vele.

TO: Milyen szellemi és társasági élet jellemezte csatlakozásakor a tanszéket?

KÁ: A szellemi élet kapcsán talán leginkább azt tudnám kiemelni, hogy itt az ember egy olyan közösségbe került, ahol „igazi” egyetemi tanárok voltak. Ez alatt azt értem, hogy természetes volt, hogy mindenki folyamatosan dolgozott valamilyen anyagon, pályázott, kutatott, tankönyvet írt, konferenciákon adott elő, utazott. Magától értetődő volt, hogy vezető szellemi műhelyként az oktatói tevékenység mellett alapvető feladat az is, hogy a saját területünk szakkönyvét, tankönyvét megírjuk. Az 1990-es években ez kiváltképp fontos volt Magyarország európai integrációja kapcsán. Palánkai Tibor vezetésével OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap, ma Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok), NKFP (Nemzeti Kutatási és Fejlesztési

Program), Tempus, PHARE (Poland-Hungary Assistance for the Restructuring of the Economy) és Jean Monnet pályázatot adott be a tanszék, amelyekhez kapcsolódóan műhelytanulmányok és kötetek készültek, konferenciákat rendeztünk, illetve új oktatási programstruktúra alakult ki, tananyag- és tantárgyfejlesztés zajlott. Az 1990-es évek és a 2000-es évek elejének fő témaköre az európai gazdaságba való integrálódás és az Európai Unióhoz való csatlakozás folyamatának, feltételrendszerének elemzése lett.

A tanszék szellemi életének elismerését fémjelezte, hogy a három akadémikus (Simai Mihály, Szentés Tamás és Palánkai Tibor) egy tanszéken belüli jelenléte rendkívüli presztízst kölcsönzött a Világgazdaság Tanszéknek. Kis adalék, de talán a társasági élettel kapcsolatban megemlíthető, hogy a tanszéki karácsonyi értekezletet követő beszélgetéseken mindig tiszteletét tették az egyetem vezetőségének képviselői (rektor vagy rektorhelyettes, a kar dékánja). A társasági élet ugyanakkor ekkoriban már nem volt olyan pezsgő, mint amilyennek számomra a korábbi évtizedekből származó történetekből tűnt.

Még egy emlékezetes „eseménysorozatra” hadd utaljak. Amikor valamelyik akadémikus betöltötte a 70. születésnapját, akkor a tanszék mindig ünnepi tanulmánykötetet készített, és az Akadémián méltó körülmények között megrendezett ünnepi üléssel és az azt követő fogadással köszöntötte nagyjait. Jó volt ilyenkor látni és érezni azt a tisztelettel és barátsággal jellemezhető összetartozást, ami a szélesebb szakmai közösség és az ünnepelt akadémikus között megnyilvánult.

TO: Milyen gazdasági, politikai és oktatási környezetben működött akkor a tanszék?

KÁ: Az 1990-es éveket a rendszerváltás nyomán kialakult új helyzet határozta meg. Ez egy világgazdasági folyamatokkal foglalkozó tanszék számára különösképpen meghatározó jelentőséggel bíró, új gazdasági és politikai környezetet jelentett, hiszen elkezdődött a magyar gazdaság orientációváltása, ha úgy tetszik reintegrálódása az európai gazdaságba. Tulajdonképpen Magyarország számára a világgazdasági alkalmazkodás és a globalizációs folyamatokban való részvétel mindenekelőtt az európai gazdaságba való szerves integrálódást jelentette (és jelenti napjainkban is). Nem véletlen, hogy ezekben az években a tanszék feladatai, oktatási és kutatási teendői rendkívüli módon erősödtek. A kis Európa szakirányból lett egy 20-25 fős Európa főszakirány és egyes években 100-120 fős Európa mellékszakirány, majd egy újabb egyetemi reform nyomán elindult az új „Európai integráció és világgazdasági alkalmazkodás” szakirány

magyarul, angolul, nappali és levelezős képzésben is. A téma iránti hallgatói érdeklődés rendkívüli volt.

A 2000-es évek azonban fokozatos változásokat hoztak. A kezdeti eufória kezdett mérséklődni, a hallgatók rájöttek, hogy azért nem mindenki mehet rögtön „Brüsszelbe” dolgozni. Az euroszeptizmus is terjedőben volt, így már ez a fajta népszerűsége az európai integrációs képzésnek csökkent. Ugyanakkor a nemzetközi gazdasági folyamatok iránti érdeklődés természetesen folyamatosan fennmaradt a hallgatók részéről. Az európai integrációs szakirányú képzés helyzetének sajnos a bolognai rendszerű oktatási szerkezetre való áttérés sem kedvezett. Ugyanis a létrejövő Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás mesterszakra jelentkező hallgatókat kezdettől fogva jobban vonzotta az újonnan létrehozott „Nemzetközi gazdasági elemző” szakirány. Az új képzési struktúrában a szak másik szakiránya, az „Európai integrációs” szakirány az előírt minimum 20 fős létszámelőírás miatt több évfolyamon már nem is tudott elindulni, annak főbb tárgyait már csak választható kurzusokként tudtuk meghirdetni. Ezek persze futottak magyarul és angolul is, de kezdett véget érni egy történet: a komplex európai integrációs szakirány működése.

TO: Mi volt a legemlékezetesebb kurzus, amelyet oktatott és miért? Illetve milyen pillanatok és események maradtak meg örök emlékeknek?

KÁ: A kurzusok közül egyrészt nagyon emlékezetes a BIGIS kaposvári képzésében való részvételem, mert amellet, hogy itt adtam át először azokat az ismereteket, amelyeket az Európa szakirányon megtanulhattam, volt egy váratlan következménye is az ottani oktatói tevékenységnek. Ugyanis Blahó András is tartott egy kurzust a programban, majd ezt követően visszatért dolgozni az ENSZ-be, a kaposvári évfolyamnak pedig felvetette, hogyha a repülőutat megszervezik, akkor ő elintézi a New York-i magyar ENSZ-képviselőnél a szállást és megszervez egy hivatalos ENSZ-látogatással, szakmai előadásokkal és egyetemlátogatásokkal megvalósuló tanulmányutat. Ezt az „ajánlatot” a hallgatók komolyan vették: volt két Malévos is a csoportban, így a kedvezményes jegyet meg tudták szervezni. Nekem is szóltak. Végül – mivel a BIGIS-ben oktató más kolléga nem akart menni – egyben „hivatalosan” is engem kértek meg a „kísérőtanári” feladat ellátására. Így 1996-ban életemben először eljuthattam Amerikába.

Különben a legemlékezetesebb kurzusok mindig azok voltak, amelyeket a saját kutatási eredményeimre alapozva indítottam el. Ilyen volt az európai integráció regionális kérdései, később az EU regionális politikája címen futó kurzus. Ezzel a témakörrel – amely az EU-n belüli

fejlettségi különbségekkel és a felzárkózást elősegítő transzfermechanizmus működésével és a támogatások hatásaival foglalkozott – igazából új kutatási és oktatási irányt hoztam a Világ-gazdasági Tanszék tevékenységébe. Az ehhez kapcsolódó könyveim, cikkeim az ország felső- oktatási intézményeiben folyó európai tanulmányok és regionális gazdaságtani képzésekben széleskörűen használt, részben hiánypótló tananyaggá váltak.

És – ha már eseményt is megemlíthetek – hadd idézzem fel azokat a pillanatokot, amelyeket az európai integrációval foglalkozó kiemelkedő oktatói és kutatói munkásságot elismerő Jean Monnet Programnak köszönhetek, amely úton Palánkai Tibor indított el. 1994 tavaszán az ő ösztönzésére adtam be a Jean Monnet Program keretében akkor még létező doktori ösztöndíjra pályázatot és ennek elnyerésével elindult egy olyan több évtizedes „történet”, ami ehhez a programhoz köt. A Jean Monnet doktori ösztöndíjnak köszönhetően három éven át egy-egy hónapot tölthettem rangos európai egyetemek európai integrációs kutatóhelyein. Az ezt követő évtizedekben három kurzusommal nyertem el a program támogatását, majd 2014-től létrehozhattam a Jean Monnet Chairt. Most ennek tartalmáról nem is beszélnék, csak arra utalnék, hogy a gyakorlatban a programba való bekapcsolódás következtében már 1994 őszén a magyar Jean Monnet-professzorokkal egyetlen Jean Monnet doktori ösztöndíjasként együtt ülhettem Brüsszelben a magyar „Jean Monnet-soknak” rendezett találkozón, majd egy évtizeddel később már minden évben meghívást kaptam a több, mint 70 országból érkező Jean Monnet-professzorok éves brüsszeli konferenciájára. Ezt azért is mesélem el, mert sokszor itt találkoztunk össze a szakterület magyar kollégáival és a legjobb beszélgetésekre is ekkor kerülhetett sor. Ezen mindig viccelődtünk is, hogy Brüsszelbe kell ahhoz elmenni, hogy találkozzunk az európai integrációval foglalkozó magyar kollégákkal. Tiborral is ezek a legfőbb emlékezetes pillanataim, illetve ezzel párhuzamosan a Lisszaboni Civil Fórum workshopjain és konferenciáin való részvétel Lisszabonban, Augsburgban, a Hohenheimi Egyetemen vagy Barcelonában (de ez már egy másik, újabb történet lenne).

TO: Mit gondol, miben volt rendhagyó a Világ-gazdasági Tanszék tevékenysége? Miben alkotott maradandót?

KÁ: Már korábban is utaltam rá, hogy a tanszék abban a két évtizedben, amit ott tölthettem, véleményem szerint a legjelentősebbet Palánkai Tibor szellemi irányításával az európai integrációba való bekapcsolódás és sikeres részvétel folyamatának és feltételrendszerének, hatásai-

nak vizsgálata terén tette le a szakmai közösség asztalára. Az integrációérettség feltételrendszerének komplex elemzése nemzetközi szinten is új eredménynek számított. Természetesen a tanszék többi kutatási területén is, vagyis a nagy, világgazdasági témák terén is folyamatosan egyedülállót alkotott, gondolok ez alatt a világgazdaságtan, a fejlődésgazdaságtan, a globalizációs folyamatok, a transznacionális vállalatok, a nemzetközi tőkeáramlás vagy éppen a nemzetközi pénzügyek témaköreiben született tudományos eredményekre és publikációkra. Ezek a területek eltérő súllyal, de mindig kiemelkedő színvonalon jelentek meg a tudományos közéletben és formálták az egyes területek hazai és több esetben nemzetközi szakmai közéletének gondolkodását és további kutatási irányait is. Talán azt is megjegyezném, hogy ha az oktatási profilban fokozatosan vissza is szorult az európai integrációs képzés, a kutatásban továbbra is nagyon erősen megjelent az európai integrációhoz kapcsolódó témakörök elemzése – elég csak az európai „válságával” foglalkozó és az európai gazdasági kormányzás kereteinek reformjára irányuló kutatásokra gondolni.

TO: Milyenek látja a mostani Világgazdasági Intézet és a Budapesti Corvinus Egyetem helyzetét az oktatásban kialakult hazai és nemzetközi versenyhelyzetben?

KÁ: A Nemzetközi gazdaság mesterszak magyar és angol nyelven is azt gondolom, hogy az intézet hagyományaihoz, rangjához méltó módon vezető szerepet játszik a hazai közgazdász-képzés ezen területén. Illetve a Nemzetközi Kapcsolatok Multidiszciplináris Doktori Iskolán belül is a Világgazdasági program egyedülálló igényeket tud kielégíteni. A szakon belüli tárgystruktúra és szakiránykínálat jelenlegi változásait nem ismerem – úgy tudom, hogy a nemzetközi pénzügyek témaköre vonzza manapság leginkább a hallgatókat. A nemzetközi versenyhelyzetben az oktatott tárgykínálatban és tartalomban minden bizonnyal a mi szélesebb térségünkről lenne érdemes minél mélyebben és minél többet mondani. Valószínűsíthetően a külföldi hallgatókat ez érdekli a leginkább, ezért jönnek ide.

TO: Milyenek látja az akkori és a mostani egyetemi hallgatókat mint egyéneket és közösséget (akár Magyarországon, akár külföldön)?

KÁ: A hallgatók hozzáállása szerintem nagyon sokat nem változott, persze most már azt mindenképpen elvárják, hogy a mai információs technológia alkalmazásával készüljenek jól tanulható előadásvázlatok. Illetve természetesen a tömegesedés nem tett jót az oktatásnak, és hát

sokszor az sem, hogy a hallgatók még nem tudják igazán, hogy mi is érdekli őket, mit akarnak valójában kezdeni az itt elsajátítható ismeretekkel a pályájuk során. Különböző általában kétféle jellemzőt tapasztalok: az egyik a képzési szinttel összefüggő hozzáállásra, motiváltságra, a másik, sajnos, a külföldi és a hazai diákok közötti eltérő attitűdre vonatkozik. Tehát az egyik az, hogy minél tapasztaltabbak a hallgatók – az alapszaktól a mesterképzésen át a posztgraduális (másoddiplomás) képzésig, illetve a doktori program felé haladva –, annál inkább tudják mihez kötni a tárgyalt ismereteket, és egyre inkább nő az érdeklődésük. Ezt az alapján mondhatom, hogy például az egyetemi alapképzés keretében egy kötelezően választható blokk nagy létszámú tárgyát, a nem szakirányú érdeklődésű hallgatók, csak egy teljesítendő feladatnak tartják, és az óra látogatását sem tekintik fontosnak. Egy kisebb közösségben – mondjuk egy mesterszak szakiránytárgyánál – viszont már megvalósítható a hallgatók bevonása, csoportos prezentációk készítése, megvitatása, házi dolgozatok íratása. Itt már a csapatszellem is jól tud működni.

A másik érdekes tapasztalatom az, hogy ugyanazt a tartalmat egyetemünkön angol nyelvű képzésben és nagyrészt külföldi diákoknak (részben Erasmusos cserediákoknak) előadva, vagy még inkább külföldi egyetemen oktatva, sokkal nagyobb a hallgatói érdeklődés és a kurzus végén a hallgatók még külön meg is köszönik az órákon átadott ismereteket. Ez utóbbit arra a már több, mint egy évtizedes tapasztalatomra alapozva mondhatom, hogy 2007 óta évente tartok egy teljes kurzust a Bolognai Egyetemen az EU kohéziós politikájáról, illetve 2008 óta a bécsi közgazdász (a WU-n) kétévente tanítom az Európai gazdasági integráció – az EU közös politikái c. kurzust. Sokszor az amerikai diákok a leghálásabbak, de olyan is megtörtént, amikor nyugat-európai diák mondta azt, hogy neki ezért a kurzusért érdemes volt az adott félévre Bécsbe jönnie. Mondanom se kell, hogy ennél nagyobb elismerés nem is kell egy oktatónak.

TO: Ezek fényében, mit gondol, hogy milyen irányba (pl. kutatás, oktatás, közösségi élet, stb.) kellene elmozdulnia az intézetnek és miért?

KÁ: Én azt hiszem, hogy az intézetnek a nemzetközi gazdasági munkamegosztás és a világgazdaságban zajló folyamatok minél alaposabb megértését elősegítendő, feltétlenül indokolt lenne valamennyi képzés keretében jelen lennie legalább egy nagy alaptárggyal. A másik irány természetesen a most is jól működő irány: a mester- és doktori képzésben való részvétel. A tartalom kapcsán én fontosnak tartanám annak markáns megjelenítését, hogy Magyarország és a tágabb régióink számára a világgazdaságba való bekapcsolódás és sikeres helytállás alapja az

európai integrációban való részvételünk. Akárhogyan is változnak a világgazdasági erőközpontok pozíciói, és természetesen fontos a keleti vagy a déli nyitás, azt látnunk kell, hogy a fő partnereink az Európai Unió tagországai. Tehát nekünk az EU belső piacán kell tudnunk sikeresen helyállni – lényegében kissé leegyszerűsítve: a globalizációs folyamatokba való sikeres bekapcsolódás számunkra az európai integráción keresztül valósul meg. Én erre nagyobb hangsúlyt fektetnék a tárgy kínálatban és az egyes kurzusok tartalmában is.

TO: Mit gondol, ma miben és hogyan tudna az intézet maradandót alkotni?

KÁ: Folytatva az előbbi gondolatokat, szerintem a hagyományos területein továbbra is kimagaslót kell alkotnia az intézetnek. Ez véleményem szerint a nemzetközi gazdaságtan és a fejlődésgazdaságtan elméleti kereteinek oktatásán alapulva, a centrum-periféria viszony, a világgazdasági folyamatok és erőcentrumok helyzetének elemzését, a globalizáció jelenségének és folyamatainak minél alaposabb kutatását jelenti. Én az intézet talán legfontosabb feladatának a globális gazdasági folyamatok mozgatórugóinak (szereplőinek és kormányzásának) elemzését, a fejlődés, felzárkózás/lemaradás kérdéskörének kutatását tartanám, ami a versenyképesség értelmezésének alapos kutatását is jelentené mind globális, mind európai uniós vonatkozásban. Mindezt Magyarország számára hasznosítható tanulságok megfogalmazásával összekapcsolva, kiemelten pedig az európai kontextus figyelembevételével kellene végezni.

TO: Végül engedjen meg egy személyes kérdést. Beszélgetésünk alapján érzékelhetően sok pozitív emlék köti a Világgazdasági Tanszékhez és szeretett is ott dolgozni, akkor miért hagyta el a tanszéket 2013-ban?

KÁ: Igen, valóban 2013 szeptemberétől az egyetem Nemzetközi Tanulmányok Intézetében folytatom oktatói-kutatói munkámat. Ennek a változásnak a körülményeiről és lebonyolításáról nem szívesen beszélnék, talán annyit elárulhatok, hogy nem én akartam a tanszékről eljönni, azt a Közgazdaságtudományi Kar dékáni hivatalában döntötték el: az egyetemen előírt általános megtakarítás miatt egy docensi fizetést kellett megspórolni a tanszéken... A teljesítmény nem számított, a döntés személyes kapcsolatokon és benyomásokon alapult. Hiába voltam a szakterületemen a hazai és a nemzetközi szakmai közösség ismert és elismert tagja, száznál több tudományos publikáció sokszor idézett szerzője, a Jean Monnet-professzori cím többszöri birtokosa, külföldi konferenciák résztvevője, külföldi rangos egyetemek állandó vendégtanára. Ez

nem számított, semmilyen szakmai indoklást nem kaptam senkitől. A döntés mögött sajnós személyi motivációk is voltak, tárgyaimat mások szerették volna átvenni.

Az akkori rektor, Rostoványi Zsolt döntése nyomán átkerültem a Nemzetközi Tanulmányok Intézetbe. Valójában rá kellett jönnöm, hogy az a fajta komplex Európa szakirány, amelyet annak idején a Világgazdasági Tanszék indított el és mára már eltűnt, a mostani képzési struktúrában a Nemzetközi tanulmányok szak keretében tud életképesen működni. Az alapszakon mintegy 90, a mesterszakon pedig 20-25 hallgató választja évente az európai integrációs szakirányt, az angol BA programon pedig 40-45 hallgató jár az Európai integrációs szakirányra. Ezekben a programokban több tárgyat is tanítok, illetve folytatom a régi G Karos alaptárgyam (a félévente 300 fős kerettel futó Európai uniós ismeretek előadás) és az EU fejlesztési forrásaival foglalkozó posztgraduális kurzusom oktatását is. A doktori képzésben is mindig betelik a 10 főben maximált „Cohesion and Catching up within the European Union” kurzusom. Nem panaszkodhatok, hiszen oktatói-kutatói munkásságom elismeréseként 2014-ben elnyertem az Európai Bizottság támogatását a Jean Monnet Chair létrehozására, azt követően habilitáltam és 2018. szeptember 1-től megkaptam egyetemi tanári kinevezésemet. Mindez a sors fintorának köszönhetően ugyan a Corvinus Egyetemen, de már nem a Világgazdasági Intézet keretén belül válhatott valóra.

TO: Köszönöm az interjút.

KÁ: Köszönöm a lehetőséget.

Az interjút készítette: Tankovszky Oleg, 2019.